

3. Никифорова Г., Дмитриева М., Сеткова В. Практикум по психологии менеджмента и профессиональной деятельности. – СПб., 2003. – 445 с.
4. Пассов Е. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. – М., 1991. – 320 с.
5. Пилипів О. Роль мотивації при вивченні іноземної мови // Мат-ли VII Міжн. наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ, 2004. – Т. 20. – С. 76 – 79.
6. Склярєнко Н., Онищенко Е., Захарова С. Обучение речевой деятельности на английском языке в школе. – К., 1988. – 150 с.

АНОТАЦІЯ

Кулікова Т. Вибір найефективніших методів навчання для забезпечення мотивації вивчення іноземної мови

Стаття присвячена питанню вибору найефективніших методів навчання, які можуть забезпечити мотивацію вивчення іноземної мови як спонукання, що спричиняють активність і визначають її направленість є актуальним на будь-якому етапі вивчення іноземної мови.

SUMMARY

Kulikova T. The choice of the most effective methods of training for the motivation of foreign language studying

The article deals with the raising methods of the student's motivation in foreign language studying, which consists of wishes to study, to be successful in his or her developing, to be sure in future career rising.

Анна ВЕРЗІНА,
викладач

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У МЕТОДИЦІ ВИКЛАДАННЯ

Актуальність теми. Застосування інноваційних технологій у методиці викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах. Вивчення іноземних мов на немовних факультетах вузів є продовженням вивчення іноземної мови на базі середньої школи. Воно є наступною ланкою в процесі неперервного навчання іноземній мові. На сучасному етапі перед Україною відкриваються можливості інтеграції її культури, політики, економіки, технології в світовий простір. Тому значення іноземної мови дуже велике, оскільки вона як засіб спілкування між народами є важливим інструментом інтеграції нашої батьківщини до світової цивілізації; засобом відкриття і пізнання світом України. Усе це спонукає підвищенню вимогливості до знань іноземної мови, набутих у школі, до використання їх у процесі навчання та досягнення стандартного рівня знань, адекватного прийнятому в світі.

Мета написання статті. Науковцями-практиками зроблено багато в області застосування інноваційних технологій у методиці викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах, та все ж тема потребує дослідження, особливо в сфері практичного застосування. Навчання іноземним мовам у вузах на немовних факультетах спрямована на оволодіння мовленнєвою компетенцією з іноземної мови для спілкування в усіх основних сферах людської діяльності. При цьому відповідна увага повинна приділятися навчанням мов за професійним спрямуванням, іншими словами, навчанням “іноземній мові для спеціальних цілей”.

Основна частина. Уперше поняття “англійська мова для спеціальних цілей” було введено методистами англомовних країн. Згодом воно було запозичене фахівцями у галузі навчання німецької, французької, іспанської та інших іноземних мов. Але суттєвої відмінності між поняттями “англійська мова для спеціальних цілей” і “німецька (інша) мова для спеціальних цілей” немає, тому що методика навчання будь-якої іноземної мови включає три основні тексти: 1) соціально-психологічний; 2) педагогічно-методичний; 3) лінгвістичний. Відрізняють-

ся вони лише третім компонентом, пов'язаним зі специфікою структури та лексичного складу кожної конкретної іноземної мови.

Що ж стало причиною виникнення терміну “англійська мова для спеціальних цілей”, адже до початку 60-х років минулого століття методика навчання іноземних мов успішно функціонувала і без нього. Після завершення другої світової війни відбувається глобальне зростання наукової, технологічної та економічної активності міжнародних відносин, що сприяло об'єднанню світової громадськості і виникненню міжнародної мови. Завдяки високому економічному розвитку Сполучених Штатів Америки роль міжнародної мови випала на долю англійської.

В результаті таких перетворень з'явилося багато бажаючих вивчати англійську, а згодом ще й інші широко поширені іноземні мови, не заради особистого задоволення чи престижу знання мови, а з тієї причини, що англійська мова стала ключем до міжнародних ділових операцій, технологічного розвитку їхніх фірм та успішного ведення торгівлі.

Такі зміни у структурі міжнародних відносин сприяли переосмисленню мети вивчення іноземних мов. До цього періоду знання іноземної мови вважалося одним із обов'язкових компонентів вищої освіти, але питання застосування набутих знань не піднімалося. Зі зміною мотивації вивчення іноземних мов методика навчання почала досліджувати проблеми вивчення іноземної мови не лише як університетської обов'язкової дисципліни, але і як одного із шляхів отримання студентами знань із обраної спеціальності.

Відповідні зміни відбулися в соціально-психологічних та лінгвістичних аспектах навчання “загального курсу іноземної мови”. Якщо метою лінгвістів було описати граматичні особливості мови, то, завдяки новому зацікавленню іноземними мовами, увага перемістилася на вивчення мови, що використовується у реальному спілкуванні спеціалістів окремої галузі. В результаті науковці та викладачі-практики дійшли висновку, що, оскільки сфера спілкування, скажімо, юристів, має кардинальні відмінності від особливості процесу комунікації інженерів, то представники даних професій потребуватимуть знання різних “англійських”. Таким чином курс англійської мови, наприклад, для юристів буде мати суттєві відмінності від курсу англійської мови для інженерів. Оскільки іноземна мова по-різному знаходить своє застосування у різних ситуаціях спілкування спеціалістів різних професій, то можна моделювати процес реальної комунікації і, відібравши попередньо необхідний мовний та мовленнєвий матеріал,

звукити увесь широкий діапазон мови до конкретних потреб спеціалістів і цим самим полегшити процес оволодіння мовою для спеціальних цілей.

Англійську мову для спеціальних цілей можна поділити на чотири підрозділи: 1) англійська для технічних спеціальностей; 2) англійська для бізнесу та економіки; 3) англійська для спеціальностей соціальної сфери; 4) англійська для спеціалістів інших професій. Кожен підрозділ, у свою чергу, поділяється на спеціальності: англійська для академічних цілей (тобто науковців даної спеціальності); англійська для спеціалістів кожної професії, що відноситься до підрозділу.

Ідея вивчення іноземної мови “для спеціальних цілей” є зараз дуже популярною, і в принципі, придатною як основа для подальшої методичної і дидактичної розробки. Вона також узгоджується з діяльним підходом до навчання: оволодіння іноземною мовою на немовних спеціальностях вузу повинно визначатися конкретною фаховою необхідністю.

У вітчизняній методиці донедавна такого поняття, як “іноземній мові для спеціальних цілей”, не існувало. Було поняття “іноземній мові для немовних спеціальностей”. Від часу утворення України як незалежної держави вітчизняна методика навчання іноземним мовам почала більш демократично ставитися до розробок зарубіжних методистів. У 1998 році був розроблений проект курсу “Ділова англійська мова” – це англійська для бізнесу та економіки. На сьогоднішній день існують дослідження з методики навчання іноземних мов для професійного спілкування з таких спеціальностей: економісти (Є.В. Мірошніченко), юристи (Л.Б. Котлярова, Г.П. Савченко), медики (О.П. Петрашук), фармацевти (М.А. Задорожна), бібліотекарі (О.А. Калашникова), технічні спеціальності (І.М. Гришина, Г.О. Ємельянова, О.Б. Тарнопольський), торговельно-економічні спеціальності (Л.Ф. Манякіна), військові (Р.Г. Зайцева, І.С. Онисіна, Н.І. Угрюмова). Усі інші галузі професійного іншомовного спілкування залишаються недослідженими. Отже, крім досягнутих позитивних результатів у сучасній вітчизняній методиці навчання іноземним мовам для спеціальних цілей існує низка невисвітлених проблем, що потребують негайного вирішення і можуть слугувати полем для досліджень українських науковців.

Професійна спрямованість у системі навчання іноземним мовам на немовних факультетах ставить ряд завдань із розвитку професійних навичок у студентів: оволодіння професійною лексикою, розвиток

умінь вести бесіду на професійні теми, формулювати свою точку зору та ін. Головним завданням цього напрямку є розвиток комунікативних здібностей, тобто навчання мові як реальному засобу спілкування між спеціалістами різних країн, причому, спілкування як в письмовій формі (пошук інформації через книги, статті, Інтернет), так і у формі безпосередніх усних контактів (доповіді, лекції, дискусії тощо).

Досвід показує, що фахівці технічного профілю пов'язують оволодіння іноземною мовою переважно з читанням, і лише деякі з них в необхідній мірі володіють відповідними комунікативними вміннями. Однією з причин цього є те, що підручники іноземних мов, які використовуються у вузах, у методичному плані не задовольняють сучасні вимоги. Часто вони викликають інтелектуальне та емоційне незадоволення викладачів і студентів. У підручниках не вистачає комунікативних завдань, переважають вправи на механічне повторення, дидактичні матеріали, як правило, не спонукають студентів до самостійного аналізу, роздумів, творчості.

Дуже мало вузькопрофільних підручників, спрямованих на навчання “для спеціальних цілей”. Дидактичні та методичні основи інтенсивного навчання мові професії вимагають подальших теоретичних розробок. Ефективність процесу навчання та його кінцевий результат у значній мірі визначаються методично обґрунтованою і практично доцільною системою вправ. Вправи лінгвістичного характеру вимагають постійного звернення до знань. Оскільки система знань із іноземної мови, як із будь-якого іншого предмету, включає і засвоєну готову інформацію, і знання, що здобуваються у процесі пошуку, то лінгвістичний матеріал, що підлягає засвоєнню, може подаватися в підручнику як традиційними видами завдань, так і творчими, проблемними вправами, причому останнім має бути віддана перевага. Між тим типові вправи у вузівських підручниках є винятково тренувальними. Вони у своїй більшості одноманітні, мають стереотипні формулювання, у них повністю відсутній творчий потенціал, домінує штучне лексичне наповнення, дуже часто не пов'язане з текстовим матеріалом уроку. Все це значно знижує ефективність засвоєння матеріалу.

При розробці лексичних вправ потрібно звернути увагу на те, що предметом навчання повинні стати слова і вирази, які складають мову даної спеціальності, і розвивають ті види мовленнєвої діяльності, що необхідні, наприклад, для фізиків, математиків, істориків, економістів у їх роботі. Особливу увагу необхідно приділяти роботі над лексикою,

поданою переважно в словосполученнях, стійких, регулярно вживаних блоках, за допомогою яких будується мова спеціаліста як усна, так і письмова. Опанувати спеціальну лексику краще на основі вправ, мета яких вивчати основи словотворення, ознайомити з системою синонімів і антонімів, розвивати мовну догадку на основі інтернаціональної лексики та елементів словотворення, встановити асоціативні зв'язки на базі рідної мови. Така система лексичних вправ дозволить засвоїти лексичний матеріал, уникаючи механічного запам'ятовування.

Висновок. Критерій орієнтації на сучасну дійсність передбачає відбір тих навчальних одиниць та фонових знань, які асоціюються з ними та які існують на сучасному етапі розвитку в повсякденній свідомості носія, наприклад, англійської мови – мешканця Великої Британії та США, тобто це та культура та пов'язані з нею лексичні одиниці, якими він володіє безпосередньо нині. Вимога чіткої диференціації з рідною культурою тих, хто навчається, викликана необхідністю запобігання переносу відомостей із звичайної, притаманної українським студентам дійсності, до вторинної культури (тобто дійсності лінгвокраїнознавчої, так би мовити культурної інтерференції, зумовленої не впливом однієї мови на іншу, а впливом однієї культури на іншу).

ЛІТЕРАТУРА

1. Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам: Пособие для учителя. – 2-е изд., перераб. и доп. – М., 2003. – 100 с.
2. Зимняя И.А. Психология обучения иностранным языкам в школе. – М., 1991. – 120 с.
3. Леонтев А.А. Основы психолингвистики. – М., 1999. – 88 с.
4. Осорина М.В. Секретный мир в пространстве взрослых. – СПб., 1999. – 224 с.
5. Паришкова Е.А. Принципы отбора и организации материала для обучения иностранному языку в школе // Иноземні мови. – 1994. – №1. – С. 41 – 46.
6. Симонов П.В. Лекции о работе головного мозга. Потребностно-информационная теория высшей нервной деятельности. – М., 1998. – 258 с.
7. Славина Л.С. Психологические условия повышения интеллектуальной активности учащихся в учебной работе // Возрастная и пе-

дагогическая психология: Хрестоматия: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Сост. И.В. Дубровина, А.М. Пригожин, В.В. Зацепин. – М., 2001. – 128 с.

Богдана БИСТРОВА,
викладач

АНОТАЦІЯ

Верзіна А. Інноваційні технології у методиці викладання іноземних мов

Стаття присвячена застосуванню інноваційних технологій у методиці викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах та критерій орієнтації на сучасну дійсність.

SUMMARY

Verzina A. The innovational technologies in the foreign language teaching principles

This article deals with application of advanced technology in foreign languages teaching. It is about of adaptation of foreign students to mention of environment.

ПЕРЕВАГИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРЯМОГО МЕТОДУ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПРОЦЕСІ ЇЇ ВИВЧЕННЯ

Актуальність теми. Вивчення здобутків науковців в теорії та практиці викладання іноземних мов є актуальним на будь-якому етапі вивчення іноземної мови. Історії методики викладання іноземних мов відомі численні спроби знайти найбільш ефективні та раціональні методи навчання іноземним мовам. Найстаровиннішим і водночас найбільш примітивним був природний метод, який отримав назву 'метод гувернантки' (Л.В. Щерба, Л.С. Панова). Цей метод базується на уявленні про засвоєння дитиною своєї рідної мови. Іноземна мова засвоювалась шляхом наслідування готових зразків, багаторазово повторюючи почуте і шляхом побудови за аналогією з тим, що вивчено напам'ять. Такий природний метод мав чисто практичні цілі навчити говорити та читати прості легкі тексти. Цей метод був запропонований як такий, що виключав рідну мову з процесу навчання іноземної мови. Він став основою методів викладання, які з'явилися у вісімдесяти роки XIX століття, коли відбулася реформа навчання іноземних мов.

Постановка проблеми. Та все ж, незважаючи на значну кількість праць науковців практиків, питання вибору найефективніших методів навчання для забезпечення усного мовлення у процесі вивчення іноземної мови особливо у студентів технічних навчальних закладів залишається відкритим для доопрацювань, розвитку та дискусій на конференціях.

Мета дослідження – вивчити, детально розглянувши методи, з обмеженим використанням рідної мови у процесі вивчення іноземних мов та відшукати переваги таких методів, що забезпечують здобуття навичок іншомовного говоріння.

Основна частина. Методи викладання іноземної мови, які передбачають обмежене використання рідної мови у процесі її викладання відрізняються від перекладних методів, які в свою чергу створили передумову методики навчання рецептивного мовлення, перш за все

© Б. БИСТРОВА, 2009